

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Бердиёрова Гулбарг Ибодуллоевна дар мавзуи “Муколамаи фарҳанго ва нақши он дар таҳаввули низоми иҷтимоӣ-фарҳангии ҷомеаи Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.11-фалсафаи иҷтимоӣ

Фарҳанг - соҳаи махсуси ҳаёти ҷамъиятӣ мебошад. Чӣ тавре диссертант дуруст қайд мекунад аз давраи қадим то қарни XX, то пайдоиши соҳаи нави илм “фалсафаи фарҳанг” ҳамаи зиддияту низоъҳои мазҳабӣю динӣ, миллӣ, ҷамоҳангӣ ва ихтилофи назарҳо, ки дар натиҷаи раванди иҷтимоишавӣ ва фардишавии шахс, якҷояшавии андешаҳои манифатхоҳон нисбати бартарияти тамаддуни шарқию ғарбӣ ё бартарияту қафомондагии яке бар дигаре ба мушоҳида мерасиданд, дар доираи донишҳои фалсафӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода мешуданд. Дар ҷомеаи муосир бошад, масъалаи мазкур як мавзуи мубрами соҳаи “фалсафаи фарҳанг” ё худ фалсафаи иҷтимоӣ ба ҳисоб меравад. Зеро муколамаи фарҳанго – ин воситаи ҷалби намоёндагони тамаддунҳо ба баҳс, табодули назар, ҳаллу фасли масоили мухталиф, тарғиб ва хифзи арзишҳои моддӣю маънавӣ чихати бақои миллатҳо тавассути риояи фарҳанги таҳаммулгарой, эҳтироми якдигар ва даъват ба ҳамдилию ҳамзистӣ аст.

Воқеан, тоҷикон ҳам дар давраҳои тоисломӣ, исломӣ ва ҳам дар марҳилаҳои баъдинаи таърихӣ ҳамчун мардуми соҳибфарҳанг ва тамаддунофар муаррифӣ меёбанд ва новобаста аз ҷангу низоъҳои динию мазҳабӣ ва сиёсии ба сарашон омада, рисолати инсондӯстӣ, таҳаммулпазирӣ ва фарҳангустарии худро аз даст надода, ҳамеша барои ҳалли низоъу хушунат муколамаро пазируфтаанд ва дар раванди ҷаҳонишавии арзишҳо ворид гаштаанд. Дар замони муосир низ тавассути муколама ҳал қардани ҳама гуна низоъҳои динию мазҳабӣ ва миллӣ дар низоми давлатдорӣ миллии тоҷикон аз масъалаҳои мубрам

ба ҳисоб рафта, пешгирикунандаи пайдоиш ва вусъат пайдо кардани идеологияҳои ифротӣ ва ҳаракатҳои террористӣ арзёбӣ мешавад. Аз ин рӯ, дар шароити эҳёи хувияти миллӣ ва ҳифзи на танҳо хусусияти фарҳангҳои этникӣ, балки якпорчагии маънавию фарҳангии Тоҷикистон мавзӯи муқолаҳои фарҳангӣ аҳамияти хосса пайдо мекунад.

Маводи дар қисмати дараҷаи омӯзиши мавзӯ таҳлил ва коркардкардашуда ба кори илмӣ мазкур алоқамандӣ доранд. Мақсади таҳқиқот таҳлили асосҳои илмӣ-методологии масъалаи муқолаҳои фарҳангӣ ва муайян намудани нақши Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тавсеа ва таҳкими он ба ҳисоб рафта, вазифаҳои пешгузошта ба мақсад мувофиқат мекунад.

Асосҳои методологии таҳқиқотро маҷмуи принципҳо ва муносибатҳо, усулҳои таҳқиқотӣ фалсафӣ ва мантиқӣ маърифат ва дақиқ кардани масъалаҳои матраҳшуда, аз ҷумла, методи таҳқиқотӣ таърихӣ, фалсафӣ-муқоисавӣ, мантиқӣ-таҳлилий, герменевтикӣ, низомнокӣ, муносибати байнифанӣ, ки бо соҳаи фалсафаи иҷтимоӣ иртибот дорад ва ғайра ташкил медиҳанд. Ба сифати сарчашмаҳои илмӣ-назариявӣ асарҳои файласуфон, ҷомеашиносон, фарҳангшиносони ватанию хориҷӣ мавриди истифода қарор дода шуданд.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар чунин натиҷаҳо инъикос ёфтаанд: таҳлили генезиси гуфтугӯи фарҳангӣ дар доираи анъанаҳои иҷтимоӣ-фалсафӣ ба иҷро расида, нишон дода шудааст, ки дар фалсафаи иҷтимоӣ дарки табиати шаклҳои муқолаҳои фарҳангӣ ва контекстҳои муқолама дар ташаккули шуури иҷтимоӣ-фарҳангӣ чӣ гуна тағйир ёфтаанд; рушди ҳаёти муносири иҷтимоӣ-фарҳангӣ дар контексти ҷаҳонишавӣ тавассути диалектикаи глобалӣ ва маҳаллӣ, дифференсиалӣ ва интегралӣ, қонунӣ ва маргиналӣ пешниҳод карда мешавад; нишон дода шудааст, ки муқолама роҳи барқароршавии ваҳдати маънавӣ дар сатҳи байнишахсӣ ва фарҳангӣ мебошад ва дар шароити ҷаҳонишавӣ муқолаҳои фарҳангӣ омили пешбарандаи ҳифзи якпорчагии фазои фарҳангӣ мебошад;

асоснок карда шудааст, ки дар ташаккул ва тавсеаи гуфтугӯи тамаддунҳо ба сифати сарчашмаи назариявӣ ва амалӣ осори насрию назмӣ ва фалсафии тамоили ахлоқӣ ва инсоншиносӣ доштаи мутафаккирони тоҷику форс оид ба пайдоиши олам, низоми коинот, ҳикмати давлатдорӣ ва оиладорӣ хизмат карданд; муқаррар шудааст, ки дар шароити рафъи бухрони маънавиёт ва ҳифзи якпорчагии фарҳангии ҷомеаи Тоҷикистон муколама шакли созандаи муносибатҳои байнифарҳангии халқҳои муқими он ва роҳи беҳтарини ҳаллу фасли мушкилоти иҷтимоии онҳо мебошад; асоснок карда шудааст, ки дар давраи истиқлолият асоси давлатдории миллии тоҷиконро низоми дунявият, арзишҳои ахлоқӣ ва ҳуқуқии умумиинсонӣ ташкил медиҳанд. Ифротгароӣ, ки дар заминаи низоҳои динию мазҳабӣ ва миллий пайдо шуда, идеологияи онҳо раванди барҳӯрди тамаддунҳоро метезонад, ба ҳастии инсоният хатар дорад.

Таҳқиқот ба талаботи Шиносномаи таҳассус - 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ мувофиқат мекунад. Дар хулоса натиҷаҳои асосии илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ ва тавсияҳо доир ба истифодаи амалии натиҷаҳо ҷамъбааст карда шудаанд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар муайян намудани мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, муайян намудани объект ва предмети тадқиқот, мушаххас намудани масъалаҳои асосии таҳқиқот, коркард ва таҳлилу тафсири маълумотҳои бадастомада, коркарди муқаррароти назариявӣ ва методӣ, пешниҳоди тавсияҳои амалӣ инъикос меёбад. Хулосае, ки дар диссертатсия пешниҳод шудаанд натиҷаи тадқиқоти мустақилонаи унвонҷӯ маҳсуб мешаванд.

Бояд қайд кард, ки дар диссертатсияи тақризшаванда дар баробари дастовардҳои зиёди илмӣ камбудихо низ ҷой доранд. Аз ҷумла, дар зербоби сеюми боби дуюм диссертант ҷиҳати дақиқ муайян кардани омилҳое, ки барои пайдоиш ва вусъат ёфтани ифротгароӣ дар байни ҷавонони Тоҷикистон мусоидат менамоянд таҳқиқоти сотсиологӣ

баргузор менамуд, арзиши амалии таҳқиқотро зиёд мегардонид.
Инчунин дар матни автореферат хатоҳои техники ба назар мерасанд.

Эродҳои мазкур хусусияти тавсиявӣ дошта, арзиши илмии диссертатсияро коста намегардонанд.

Умуман, диссертатсияи Бердиёрова Гулбарг Ибодуллоевна “Муколамаи фарҳангҳо ва нақши он дар таҳаввули низоми иҷтимоӣ-фарҳангии ҷомеаи Тоҷикистон” аз рӯи натиҷаҳои илмӣ ва амалии бадастоварда ҷавобгӯи талаботи бандҳои 31 ва 33-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ гардидааст, мебошад. Муаллифи кори таҳқиқотӣ Бердиёрова Гулбарг Ибодуллоевна барои сазовор доништан ба дараҷаи илмии номзоди илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11-фалсафаи иҷтимоӣ арзанда аст.

Доктори илмҳои фалсафа, профессори
кафедраи умумидонишгоҳии
фалсафаи МДТ-и “ДДХ ба номи
академик Б.Ғафуров”

ш. Хучанд, хиёбони Мавлонбеков 1
Телефони мобилӣ: 92-773-21-23

 Атоев А.М.

Имзои доктори илмҳои фалсафа,
профессор А. М. Атоевро тасдиқ менамоям
Сардори Шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
МДТ “ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров”

 Наврузов Э. М.